

Med sans og samling

Den Frie markerer billedkunstner og arkitekt Susanne Ussings originale blik for rum, materialer og køn på den første store udstilling i 27 år

kunst

Susanne Ussing – en udstilling i vadestedet mellem lykkelig drøm og kluntet virkelighed. Den Frie Udstillingsbygning, København. Kuratorer: Carsten Hoff og Dola Bonfils. Åben til den 28. september.

Sidste år viste Den Frie en retrospektiv udstilling med Gunnar Aagaard Andersen, så det giver rigtig god mening, at J.F. Willumsens gamle bygning på Oslo Plads nu lægger de smukke rum til arkitekten, keramikeren og billedkunstneren Susanne Ussings værker. Selvom de to kunstnere tilhørte hver deres generation og hvert deres køn, arbejdede de så at sige i forlængelse af hinanden, og samlet set er de karakteristiske for den eksperimenterende, fluxus-inspirerede kunstscene i 1960'erne og 1970'erne.

Ligesom det gjaldt Gunnar Aagaard Andersen strækker Susanne Ussings (1940-1998) livsværk sig over en lang række medier, materialer og kunstneriske strategier. Hendes virke dækker alt fra keramik, tegninger, collager,

skulpturer og installationer til egentlige rumlige og arkitektoniske projekter. Og ligesom Gunnar Aagaard Andersen var Susanne Ussing nok kritisk, men ikke håndskey over for kapitalen og industrien. Mange vil sikkert huske hendes markante på en gang poetiske og ironiske udsmykninger af tøjbutikken Nørsgaard på Strøget i slutningen af 1970'erne og begyndelsen af 1980'erne. Her stod en guldkalv i vinduet, længe før Damien Hirst bare tænkte på at lave sådan en at danse om, og her stejlede en hvid Pegasus mellem stangtøjet og fik købernes inspiration sat i vejret.

Som uddannet både keramik og arkitekt overskred Susanne Ussing det klassiske akademiske skel mellem "den frie kunst" og "den bundne arkitektur". Hendes tværfaglige og tværasestetiske virke betød, at hun uden smålige hensyn til genrer og fagopdelinger kunne integrere kunst, kunsthåndværk og arkitektur i et samlet udtryk. Det viste sig at være både originalt og visionært. Sammen med sin anden mand, arkitekten Carsten Hoff, skabte hun flere kunstneriske og ar-

▲ "Kvinden i drivhuset", Ordrupgaard, 1980. – Fotos: Lior Zilberstein og Carsten Hoff.

kitetoniske projekter, blandt andet til Thy-lejren og Vejlo-lejr i begyndelsen af 1970'erne. Her blandede de materialer og stilarter i et byggeri, hvor flade og rum spillede uforudsigeligt sammen og voksede organisk ud af hinanden som en bygningscollage.

Susanne Ussing og Carsten Hoffs arkitektur blev utopisk i mere end en forstand. For deres stedvis frapperende

originale projekter til nye boligformer forblev ofte urealiserede, endskønt de var målrettet orienteret imod det almindelige hverdagsliv og udformet i billige, industrielle materialer som plastic, pap, blik og presenninger. En række plantegninger og fotostater på Den Frie viser, at Ussing & Hoff var forud for deres tid, og at det, de dengang tænkte og tegnede, først i dag realiseres som en del af den

moderne urbanitet og nutidens livsformer.

Også inden dørene arbejdede Susanne Ussing med en egentlig udforskning af forholdet mellem tid, rum og sansning.

Hvad betyder det at bevæge sig igennem et rum, opholde sig i det og mærke det som noget, der ligger i forlængelse af kroppen og dens artikulation? Men som også sætter grænser? I en række stedspe-

▲ "Frihedsgudinde III", 1982.

▲ "Flossede fredsduer", 1992.

cifikke sanseudstillinger for både børn og voksne undersøgte hun menneskets perception og dermed vor opfattelse af de overleverede rammer. Det kunne være på kunstmuseer som Willumsens og Thorvaldsens, hvor hun arbejdede videre med både kunstnernes egne værker og den museale opstilling af dem. Både problematiserende, udfordrende og indlevet. Det kunne være på

Brandts, Koldinghus og Louisiana, hvor hun med amorf møbler – sækkestolen! – og samspillet mellem hårdt og blødt, frit og bundet, granit og polystyren, søgte efter alternative livsformer, alternative kunstformer og alternativ arkitektur.

En nærmest ikonisk installation skabte Susanne Ussing i 1980 til Ordrupgaards forfaldne drivhus, hvor hun lod en kæmpekvinde vokse uhmæmet op i lyset. Susanne Ussing kastede ikke en sten ind i glashuset, men en kvinde og et køn, der truede med at sprænge de ganske synligt alt for snævre rammer. Rester af dette muntert feministiske opgør med kunstinstitutionen og kønsopfattelsen kan ses på Den Frie, hvor et trælar af kæmpekvinden stadig vil forårsage smerter i lyksen på enhver mand.

Jeg skriver med overlæg "rester". For som eksperimenter havde Susanne Ussings værker midlertidig karakter, skabt til tid og sted. Og ikke meget har overlevet i manifest form andet end som skitser, plantegninger og fotodokumentation.

Både som arkitekt, skulptør og installationskunstner arbejdede Susanne Ussing med flygtige materialer, skrøbelige sammenstillinger og øjeblikkets inspiration, og hun var – meget tiltalende – ikke synderligt interesseret i den enkelte genstands autonomi eller værdi, set under evighedsens eller kunstmarkedets synsvinkel.

En brand i Susanne Ussing og Carsten Hoffs værksted i 1984 betød tillige, at en del af deres værk gik op i røg. På Den Frie kan det ses, hvordan hendes tegninger alle er brændte i kanten. Det er der således en tragisk årsag til, selvom det virker som en pointeret kunstnerisk under-

stregning af hendes brændende og fortærende liden-skab.

Men noget andet og mere end minder og fotos anno dazumal er der tilbage. Den Frie byder på skulpturer, relieffer og vægobjekter af yderst forskellig karakter. Karakteristisk for hendes på en gang spinkle, flagrende og karakterfulde arbejde er den meterhøje skulptur "Flossede fredsdue" fra 1992. På en trefod af træ og granit rejser en metaltårn sig, hvorpå en række livagtige keramiske duer syns på vej til at sætte af og forvinde i himlen. Skulpturen integrerer de forskellige sider af Susanne Ussing: keramikeren, kunstneren og arkitekten. En anden stor – monumental er ikke det rigtige ord i forbindelse med Susanne Ussing – skulptur er "Frihedsgudinde III" fra 1982, der viser hende som en kvinde med en sag og et køn med krav. Men også som et sanseligt og viltret modtageligt væsen, der ønskede at arbejde ud fra nogle andre præmisser end dem, museerne, mændene og markedet dikterede.

Sidst Susanne Ussing udstillede i Den Frie var i 1968. Dengang fyldte hun rummene med store bløde, svævende luftpuder. Nu er værket faldet ned og sat på plads med sans for samling. Det er godt. Og sidst Susanne Ussing blev bærer med en retrospektiv udstilling var i 1987 på Kunsten i Aalborg. Det aktuelle gensyn er både vigtigt og nødvendigt. Også for, at den underende offentlighed ikke skal tro, at en moderne og udstillingsaktuel rum-, sanse- og perceptionskunstner som Olafur Eliasson kommer ud af intet.

HENRIK WIVEL

kultur@k.dk